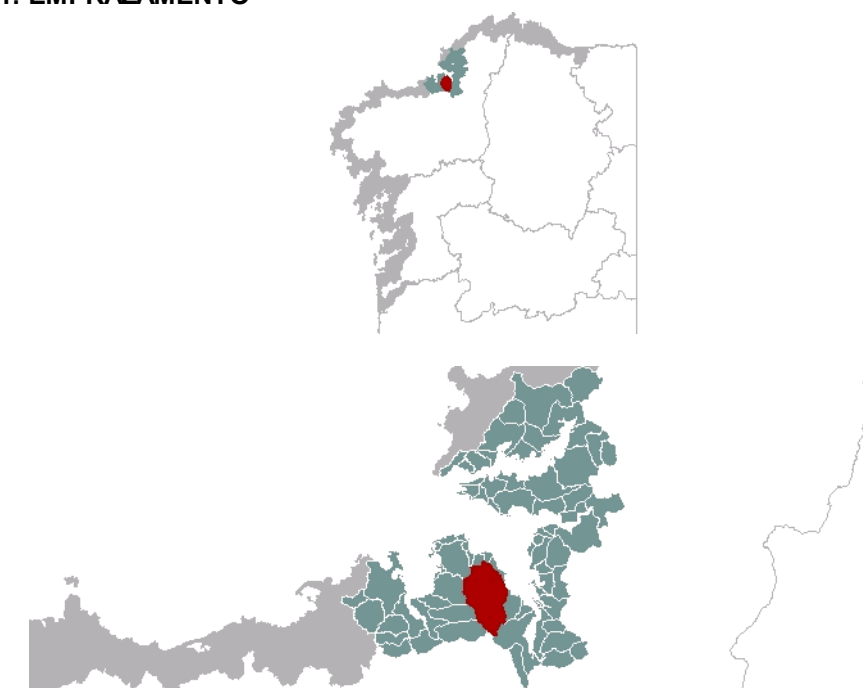




## 1. EMPRAZAMENTO

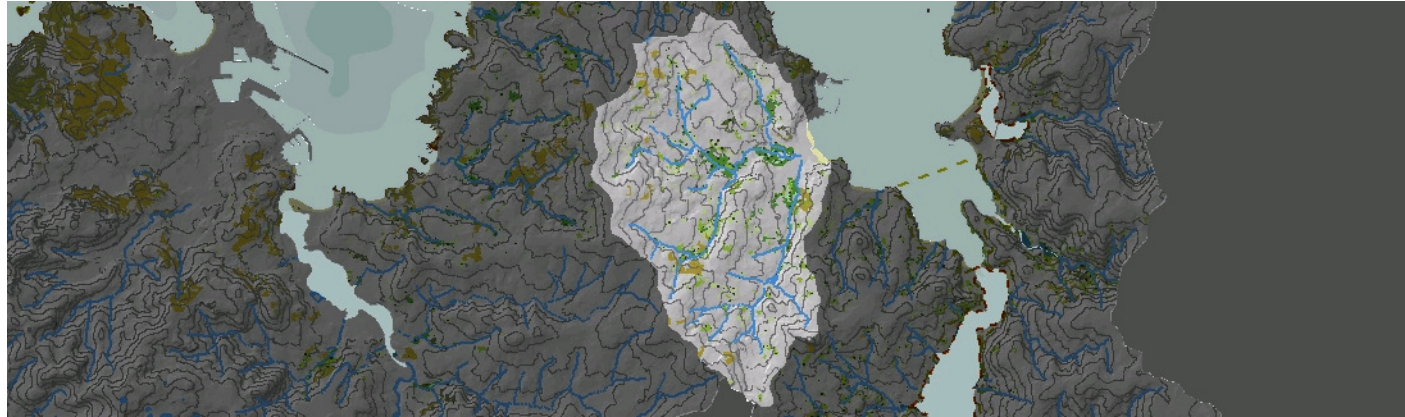


### DATOS XERAIS

Comarca: Golfo Ártabro. Sector: Rías de Ares e Betanzos. Concello: Sada; Bergondo; Oleiros. Parroquia: Sta María de Sada ocupa o sector costeiro; S. Xoán de Ouces, ocupa un sector ao sueste desta; S. Xoán de Lubre no sector centro-sur; Sta María de Guisamo e Sta. Marta de Babío no sector meridional; S. Xián de Osedo e S. Nicolao de Mosteirón no sector centro-occidental; Sta. María de Oleiros nunha esquina ao oeste de Osedo; S. Xián de Soneiro no extremo suroeste; S. Martiño de Meirás no sector oeste e noroeste; S. Xián de Mondego e S. André de Carnoedo na parte norte e noreste; Sta. Comba de Veigue, nunha esquina no extremo norte. Extensión: 25,20km<sup>2</sup>.

## 2. CARACTERIZACIÓN

### ELEMENTOS NATURAIS



#### AS FORMAS DO RELEVO

Ampla cunca circular labrada sobre a antiga superficie aplanada dos 100/200m, hoxe bastante degradada por unha rede fluvial densa aínda que de pouca entidade e xerarquización. Fórmanse varios vales asimétricos coas vertentes sur máis empinadas, suceso de orixe estrutural. A rede fluvial únese para formar unha chaira costeira estreita, parcelada e que presenta pequenas cuncas nas que se forman áreas hidromorfas. A fronte é areoso, aínda que o antigo complexo está hoxe estragado polo asentamento da vila de Sada.

#### AS UNIDADES LITOLÓXICAS

Unidade baixo o Dominio da "Serie de Ordes", con materiais metamórficos xistos e cuarzoístos, de idade precámbrico-silúrica. Aparecen varios enclaves de xistos filíticos, orientados case claramente no este e noreste da unidade. No Cuaternario importa o holoceno costeiro areoso e os sedimentos detríticos aluviais existentes nas Gándaras de Sada.

#### A DIVERSIDADE CLIMÁTICA

A ampla cunca de Sada inclúese no dominio climático Cálido e Subhúmido: temperatura media anual maior de 15°C aínda que é lixeiramente máis fresca na súa cabeceira sen baixar de 14°C, e oscilación térmica en torno a 13°C. As precipitacións son homoxéneas en toda a unidade acadando valores entre 1000mm e 1200mm ao longo do ano.

#### OS SOLOS

O sector noreste presenta un pouco evolucionado umbrisol dístico. O resto da unidade ten dous tipos de solos: A ampla cunca central e os corredores deprimidos do Río Maior teñen fluvisois hápticos en virtude da dinámica de vertente e a acumulación de sedimentos coluviais e aluviais. As suaves vertentes superiores presentan cambisols eútricos, menos potentes e aptos para a agricultura que os anteriores. Se Sada presenta antrosols no seu núcleo urbano, as gándaras traseiras das Brañas e Río Maior desenvolven gleisols.

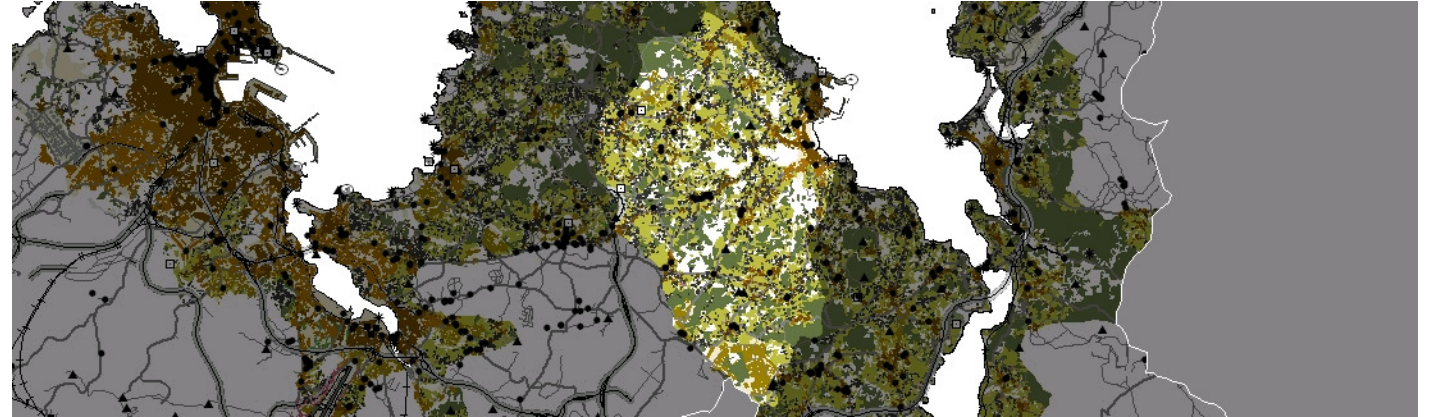
#### AS AUGAS

Unidade que verte á masa de Augas Costeiras da Ría de Ares e Betanzos (20096). A cunca de Sada fórmala unha serie de arrosos que, procedentes de distintas direccións, se encontran pouco antes do areal. Desde o sur chega o Rego Maior que recolle as augas dos arrosos de Guille e do Casal, mentres que do oeste e norte chegan os cursos fluviais do Fontoira e do Río Vao para formar unha pequena área hidromorfa composta de lagoa e brañas antes de unirse ao Rego Maior no núcleo de Sada.

#### O PATRIMONIO NATURAL

Unidade mixta con cantís e praias, moi transformado polo desenvolvemento urbanístico. Aparecen o hábitat 1230 de cantís atlánticos e o 1210 de vexetación anual sobre refugallo mariño acumulado -en plataformas e praias ao pé acantilado-. As dunas da praia de Sada foron completamente ocupadas. Nunha área que antigamente debeu de ser unha lagoa costeira, restan hoxe zonas de auga libre nun ambiente hidromorfo (As Brañas), podéndoas considerar como un 1150, "Lagoas costeiras". A estas masas de auga libre as acompaña un espazo hidromorfo de similar extensión, con hábitats de prados húmidos do 6420 e 6430. A este hai que engadir outro de menor superficie existente no Rego Maior en Samoedo. Pequenos rodais de frondosas caducifolias que proceden tanto de recolonizacións a partir do abandono das actividades agrarias e de antigas carballeiras e soutos. Destacan as masas ripícolas (91E0) das Brañas de Sada (21ha) e as do río Vao (aproximadamente 12ha). As non ripícolas inclúense nos hábitats 9230 e 9260 e ocupan as vertentes altas.

### ELEMENTOS ANTRÓPICOS



#### USOS DO SOLO

O mosaico de parcelas agrícolas perdeu a continuidade que o caracterizaba noutra época, debido ao abandono das actividades agrarias e a introdución de novos usos. Aparecen numerosas bolsas de solo dispersas ao longo do territorio, ocupadas por desenvolvementos residenciais. Tamén hai abundantes masas arbóreas, na maior parte dos casos inconexas entre si, que manteñen certa continuidade unicamente cando están ligadas a algunha canle de auga, como ocorre coa parte media do curso do Río Maior e a parte alta do Rego de Seixeda, que presentan masas vexetais ripícolas de certa entidade. Nas partes altas das ladeiras dos montes que delimitan a unidade (Montes das Monxas, de Lácer e Taibo ao norte, e Monte Babío ao sur) a cobertura de bosque de repoboación garda tamén unha destacable continuidade. Na fronte litoral figuran os usos urbanos máis intensos, xunto con usos turísticos derivados da atracción das súas praias.

#### MORFOLOXÍA

Sada, Núcleo de Identidade Litoral, é o núcleo de poboación máis importante da unidade, ocupando a totalidade da súa fronte litoral. As civilizacións castrexa, fenicia e romana asentaron as bases desta poboación que alcanza o seu desenvolvemento no s.XVII coa fundación de industrias téxtiles e pesqueiras, e que reflicte na súa estrutura urbana a importancia histórica do núcleo. Organizado ao longo dunha vía paralela á liña de costa, trátase dun núcleo compacto e denso, cun desenvolvemento escaso cara ao interior debido aos condicionantes xeográficos. O territorio interior da unidade estruturárase mediante diferentes núcleos tradicionais, que se asentaron nas ladeiras dos vales do río Vao (Riovao, Souto ou Taibo), regacho de Fontoira (Serra, Osedo ou Carta), rego de Seixeda (O Castro, Campo de Sar, Castelo) e do río Maior (Lubre ou Armuño). Os crecementsos contemporáneos producíronse ao longo das vías de comunicación seguindo patróns de extensivos e dando lugar a unha escena de urbanización difusa.

#### INFRAESTRUTURAS DE MOBILIDADE

O tecido viario ten unha marcada tendencia converxente cara ao núcleo de Sada. As conexións principais están constituídas pola estrada AC-162 (Sada-Bergondo), paralela á costa, a C-0812 que conecta coa N-VIN en Espírito Santo, a AC-183 que conecta polo interior cos núcleos de Santa Cruz e Mera (Oleiros), e polo norte a saída da AC-163 Sada-Mera. Outras estradas radiais (como a C-5813 ou a C-0813) e de conexión entre as anteriores (como a C-0803) completan un denso armazón viario. Coincidindo sensiblemente con parte do límite sur da unidade discorre a estrada N-VIN. Ao norte de Sada, integrado xa na unidade norte de Costa de Carnoedo, localízase o porto de Sada-Fontán.

#### PATRIMONIO HISTÓRICO

Son moi abundantes os exemplos de patrimonio arqueolóxico que se atopan nesta unidade, especialmente nos montes que a delimitan, como son os Castros de Pazos, o Castro de Taibo, de Meirás, de Guísamo ou o de Santa Marta de Babío. No interior da unidade, os máis importantes son o de Tarabelo, o de Samoedo, o de Riobao e o de Lubre. Entre os exemplos de patrimonio arquitectónico da capital destacan a Terraza (edificio modernista convertido no símbolo da cidade), o "colexio de Sada" (outro edificio modernista) ou a igrexa parroquial de Santa María. O asentamento de Osedo conserva una estrutura defensiva militar coñecida como O Casteliño (BIC), numerosos elementos de patrimonio etnográfico, ademais da igrexa parroquial de San Xián. En Meirás as construcións máis relevantes son a igrexa de San Martiño e a Capela de Piñeiro. Ademais, son numerosos os Pazos e as Casas grandes distribuídos por todo o territorio, entre os que destacan o Pazo de Meirás (BIC), Pazo de Armuño en Lubre, Pazo de Fortiñón, Pazo de Castro de Enriba ou a Casa Barrié en Mondoego.

**O CARÁCTER E A ORGANIZACIÓN ACTUAL**

Esta unidade caracterízase por ter un relevo suave, sen uns límites físicos de especial potencia que o delimiten visualmente, e unha importante rede fluvial que forma pequenos vales, con numerosas masas vexetais de bosque de ribeira asociadas aos diferentes cursos de auga. Existe unha clara diferenciación entre as características da fronte litoral, cun patrón urbano de alta densidade edificatoria, moi concentrado e consolidado, e o modelo de organización das valgadas interiores, mediante unha urbanización difusa apoiada na densa rede de vías de comunicación. Con todo, existe unha clara dependencia funcional de toda a unidade cara ao núcleo urbano de Sada, que se reflicte na rede de comunicacións, converxente neste punto.

**DINÁMICA DA PAISAXE**

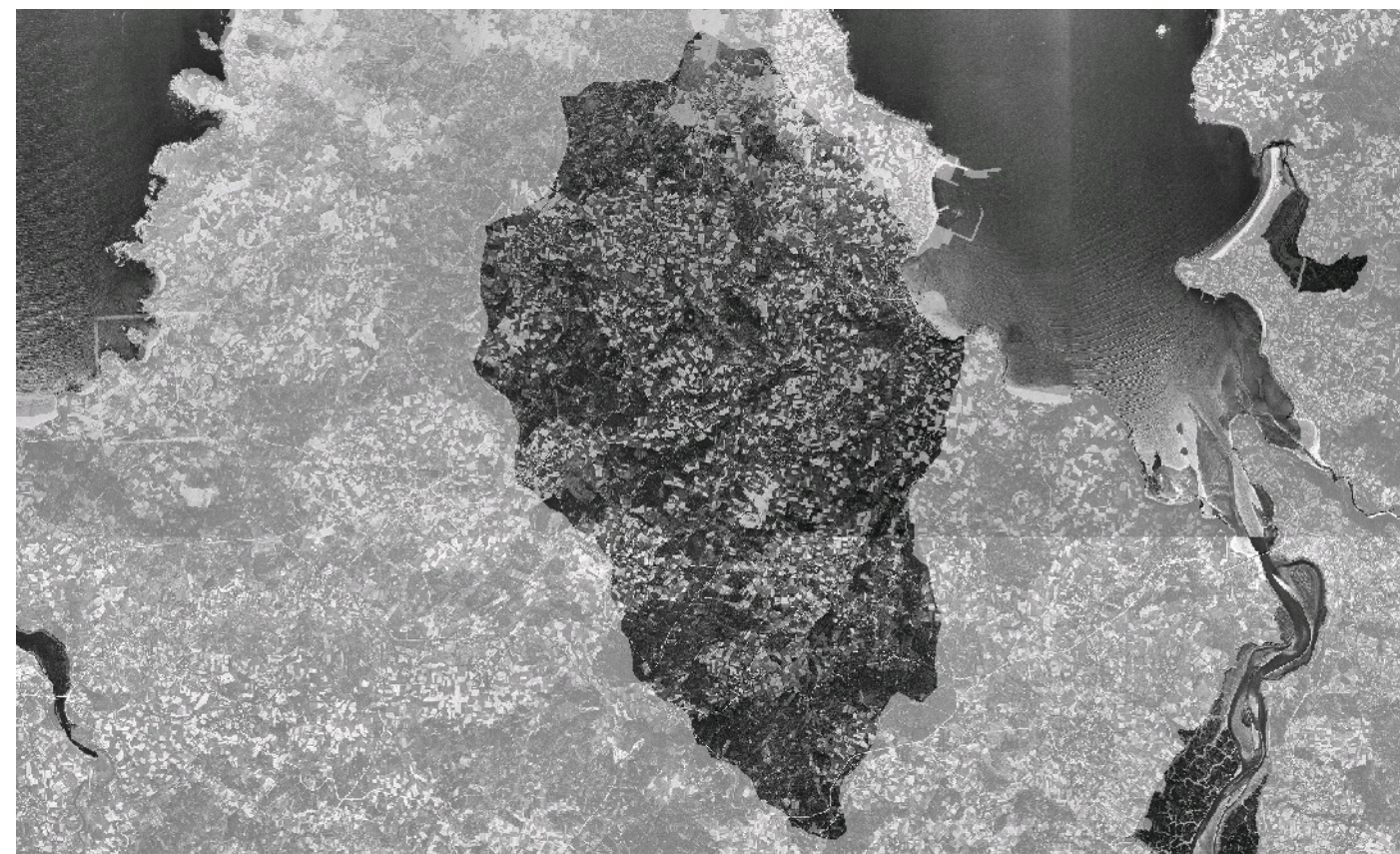
O modelo tradicional de ocupación do territorio apoiábase nun núcleo principal (Sada) que centralizaba as funcións representativas, administrativas e industriais e relegaba os labores produtivos a unha serie de núcleos distribuídos entre as terras de cultivo, situadas en vales de suave pendente regados por numerosos cursos de auga. Co paso do tempo, a importancia de Sada consolidouse, cun crecemento intenso do núcleo ao longo do litoral debido á aparición de novas actividades vinculadas á utilización do litoral como recurso turístico. Doutra banda, o retroceso da actividade agraria propiciou, en parte, que o modelo de desenvolvemento dos núcleos do interior abandone os tradicionais principios de compacidade. Prodúcese entón un fenómeno urbanizador de baixa densidade, xeralmente ao longo das vías de comunicación posto que os labores produtivos non se realizan xa nas terras inmediatas ao domicilio.

**RISCOS E IMPACTOS**

A completar durante a elaboración dos catálogos e directrices da paisaxe litoral.

**3. AVALIACIÓN****VALORACIÓN DA PAISAXE**

Trátase dunha unidade de gran superficie cunha franxa costeira reducida, na que se enclava o Núcleo Identidade do Litoral de Sada, o que fai que en ocasións a lectura do territorio se realice mediante parámetros máis propios de paisaxes de interior (con referencias ás canles dos ríos, as elevacións intermedias...) que de litoral. Nesta unidade figuran elementos de alto interese tanto natural como patrimonial, que lle confiren ao territorio unha elevada diversidade e complexidade de gran valor, o que xera a relación entre o soporte físico e as intervencións antrópicas que nel se suceden. Deste xeito, pódese ver con claridade como os numerosos castros que encadran o ámbito establecen relacións visuais ao longo dos diferentes vales até a fronte litoral, no punto onde hoxe se sitúa o núcleo urbano. Estas conexións lonxitudinais atópanse hoxe interrompidas pola barreira visual que constitúe a edificación costeira, aínda que o relevo considerablemente plano da unidade posibilita perspectivas transversais entre os puntos máis elevados desta. Tamén se xeran desde a fronte litoral conexións visuais coa parte máis exterior da ría de Betanzos, particularmente coa costa de Miño e Perbes.



## 4. PLANIFICACIÓN

### OBXECTIVOS DE CALIDADE PAISAXÍSTICA

A completar durante a elaboración dos catálogos e directrices da paisaxe litoral.

### ACCIÓNS



















A completar durante a elaboración dos catálogos e directrices da paisaxe litoral.

### ÁMBITOS DE REQUALIFICACIÓN







Nesta unidade non se contemplan posibles ámbitos de requalificación.

### Lenda / Leyenda

#### Usos do solo / Usos del suelo

- |   |  |
|---|--|
|  Chairas intermareais / Llanuras intermareales                               |  Matogueiras / Matorrales   |
|  Marismas / Marismas   |  Cultivos e prados / Cultivos y prados                              |
|  Praias / Playas   |  Cultivos frutícolas e de viveiro / Cultivos frutícolas y de vivero |
|  Dunas / Dunas   |  Viñedos / Viñedos  |
|  Lagoas e humedais costeiros / Lagunas y humedales costeros                  |  Cultivos baixo plástico / Cultivos bajo plástico                   |
|  Cantís / Acantilados  |  Forestal de repoboación / Forestal de repoblación                  |
|  Vexetación costeira / Vegetación costera                                    |  Outras formacións arbóreas / Otras formaciones arbóreas            |
|  Bosques autóctonos / Bosques autóctonos                                     |  Outras masas de auga / Otras masas de agua                         |
|  Bosques de ribeira / Bosques de ribera                                      |  Canteira / Cantera   |
|  Bosques mixtos / Bosques mixtos   |  Artificial / Artificial  |
|  Bosques de recolonización / Bosques de recolonización                       |  |
|  Outras formacións de carácter húmido / Otras formaciones de carácter húmedo |  |

#### Asentamentos / Asentamientos

-  Asentamento de carácter fundacional / Asentamiento de carácter fundacional
-  Desenvolvemento periférico / Desarrollo periférico
-  Asentamento funcional / Asentamiento funcional
-  Agregado urbano / Agregado urbano
-  Nova agrupación / Nueva agrupación
-  Outras edificacións / Otras edificaciones

#### Hidrografía / Hidrografía

#### Patrimonio / Patrimonio

-  Bens de Interese Cultural / Bienes de Interés Cultural
-  Arquitectura industrial, militar e marítima / Arquitectura industrial, militar y marítima
-  Patrimonio arqueolóxico / Patrimonio arqueológico
-  Patrimonio etnográfico / Patrimonio etnográfico
-  Ptos de observación de conca ampla / Ptos de observación de cuenca amplia
-  Puntos de observación didácticos / Puntos de observación didácticos
-  Puntos de observación / Puntos de observación
-  Faros / Faros




#### Toponimia / Toponimia

- Toponimia interior / Toponimia interior
- Núcleos de indentidade do litoral / Núcleos de indentidad del litoral**
- Praia / Playa
- Lugares con enerxía de relevo / Lugares con energía de relieve
- Toponimia de costa / Toponimia de costa
- Espazos de interese paisaxístico / Espacios de interés paisajístico**
- Toponimia de portos / Toponimia de puertos

#### Batimetría / Batimetría

- |   |   |  |   |   |
|---|---|--|---|---|
|  0 m   |  -20 m |  -100 m |  -500 m  |  -2000 m |
|  -10 m |  -50 m |  -200 m |  -1000 m |  -3000 m |

#### Espazos de interese / Espacios de interés

-  Espazos de interese xeomorfolóxico / Espacios de interés geomorfológico
-  Área de interese de Taxón / Área de interés de Taxón
-  Espazos de interese paisaxístico / Espacios de interés paisajístico
-  Espazos de protección de ladeira / Espacios de protección de ladera

#### Rede de Espazos Naturais / Red de Espacios Naturales

#### Liña de dinámica litoral / Línea de dinámica litoral

#### Sistemas territoriais / Sistemas territoriales

-  Zona aeroportuaria / Zona aeroportuaria
-  Pista de ateraxe / Pista de aterrizaje
-  Lámina de auga do porto / Lámina de agua del puerto
-  Zona portuaria / Zona portuaria
-  Ferrocarril / Ferrocarril
-  AVE / AVE
-  Autoestradas e autovías / Autopistas y autovías
-  Corredores e vías rápidas / Corredores y vías rápidas
-  Outras estradas / Otras carreteras
-  Pistas e camiños / Pistas y caminos
-  EDAR / EDAR



1:21.515

0 100 200 400 600 800 Metros

Sistema de referencia: European Datum 1950, fuso 29  
Sistema de referencia: European Datum 1950, fuso 29



